

Beretninger om Jordrystelserne ved Angmagsalik i Øst-Grønland i 1904 og 1905.

Af

JOHAN PETERSEN OG CHR. ROSING.

Udskrift af den ved Handelsstationen Angmagsalik af Kolonibestyrer JOHAN PETERSEN førte Dagbog for Aaret 1904—05.

November, d. 22. 1904. Som jeg vistnok tidligere har nævnt i mine Dagbøger, mærkes her til Tider — særlig i Foraars- og Efteraarsmaanederne og som oftest ved Vejrforandringer — en hel Del tordenlignende Lyde, som vi imidlertid ikke have skænket en Tanke eller ringe Opmærksomhed, da vi have antaget dem for at hidrøre fra Fjeldskred. Siden i Eftermiddag have vi imidlertid faaet en til Vished grænsende Formodning om, at det ikke er Fjeldskred, men Jordrystelser, vi have haft at gøre med. Det begyndte nemlig i Dag ved Tretiden med en Del paa hinanden hurtig følgende Stød, som vare saa stærke og vedvarende, at Grønlanderne fra vore Nabohuse kom løbende hertil for at spørge, om ikke Verden var ved at forgaa; thi en af de ældste Damer i Huset havde nemlig fortalt, at Verden vilde forgaa, hvis der kom mere end seks Stød i Løbet af en Dag. Det undrede os ikke saa meget, at de stakkels, overtroiske Mennesker vare bange, thi Rystelserne vare virkelig saa stærke, at alt i vore Huse rystede, og Ruderne klirrede for hvert Stød. Mellem Kl. 3 og 4 vare

Stødene stærkest og talrigst, hvorefter de aftog, men op-
hørte imidlertid først helt ud paa Natten. Stødene synes
at have en Retning gaaende fra NNØ til SSV¹⁾.

Marts, d. 5. 1905. Jordrystelserne, som jeg omtalte
under 22. November f. A., og som vi siden da ikke have
været helt fri for nogen Dag, ere i de sidste Dage atter
tiltagne i Styrke og Hyppighed. Særlig siden igaar Efter-
middags Kl. 4¹/₂ have vi været udsatte for en hel Kanonade,
der til Tider har været saa stærk, at Børnene ligefrem
have givet sig til at græde af Skræk, og Kvinderne gaa i
en vis, nervøs Spænding. — Hvad det end er, saa er det
i hvert Fald ret uhyggeligt at høre paa. Paa Barometret
synes Fænomenet, eller hvad man nu skal kalde det, ikke
at have nogen Indflydelse. De stærkeste Stød havde vi
i Gaar fra Kl. 4¹/₂ til Kl. 6 og i Dag fra Kl. ca. 5¹/₂ til
7-Tiden, hvorefter de ud paa Aftenen ere aftagne. — Vejret
var hele Dagen i Dag smukt med en frisk Vesten²⁾.

Marts, d. 11. Jordrystelserne ere nu atter næsten op-
hørte, forhaabentlig for en rum Tid.

Juli, d. 9. Mellem Kl. 5 og 6 Eftermiddag mærkedes
et Par ret kraftige Jordrystelser.

Juli, d. 10. I Løbet af sidste Nat mærkedes igen en
Del Jordrystelser, af hvilke et Stød, der indtraf Kl. 4¹/₄ i
Morges var det stærkeste. Det lød ikke som ellers, men
syntes at komme ret op nede fra, og det gav ligefrem et
Sæt i Husene.

Uddrag af den ved Handelsstationen Angmagsalik af Overkateket
CHR. ROSING førte Dagbog for Aaret 1904—05.

I den af ordineret Overkateket CHR. ROSING for Aaret
1904—05 ved Angmagsalik førte, officielle Dagbog, der

¹⁾ I PETERSEN'S Meteorologiske Journal (Meteorologisk Institut)
staar under ²²/₁₁: Der mærkedes her en Del Jordrystelser. De be-
gyndte ved 3-Tiden, kulminerede omkring Kl. 4, men ophørte først
helt ud paa Aftenen.

²⁾ Den 4. og 5. Marts mærkedes en Del Jordrystelser. Den
førstnævnte Dag Kl. 4¹/₄ Eftm. mærkedes de stærkeste Stød.
(Meteorolog. Journal.)

efter at være indsendt til Ministeriet har været forelagt mig til Oversættelse, findes omtalt et terrestrisk Fænomen, der synes at have Krav paa nogen Opmærksomhed. Han kalder det i sin grønlandske Beretning »igtulárneq« og gengiver det selv paa Dansk ved »Jordrystelse«. Ordet igtulárneq betyder nu ikke Jordrystelse, men bruges om en Brusen, en fjern Larm, der skyldes Havet eller andre Naturkræfter. I den Beskrivelse, Rosing giver af denne igtulárneq, føres da Tanken ogsaa snarere hen paa Larm eller Drøn end paa virkelig Jordrystelse, om han end selv mener at kunne spore en saadan. Han omtaler Fænomenet hver Gang, det har ytret sig; og jeg skal efter hans Dagbog anføre, hvad han siger derom. Han skriver saaledes:

»Den 22. November var der hele Dagen saa at sige uden Afbrydelse Jordrystelse (igtulártartorssjúarpoq). Det var højst forbavsende, saa uafbrudt og voldsom denne Jordrystelse (igtulárnerssuaq) var. Hvad det er, der sker, er det umuligt at blive klog paa; det er, lige som det begyndte nede fra Jordens Indre med vældige Drøn. Grønlænderne her paa Pladsen ere meget bange; ja, en af Fangerne, ARQANÂTSIAQ, kom og spurgte mig, om Jorden gik til Grunde; »mon den ikke vil udspy Ild?« Ogsaa den følgende Dag var der stærk Jordrystelse.«

»I Fredags Aftes (30. November), da jeg var ved at gaa i Seng, hørte jeg en saa stærk, underjordisk Larm, som aldrig før; jeg anede ikke, at det skulde blive meget værre. Mon der dog ikke udspys Ild?«

18. Februar. »Vi have atter voldsomme Jordrystelser med meget korte Mellemlum; men aldrig har jeg hørt en saa voldsom som Natten mellem d. 17. og 18. ds. Kl. 12¹/₂. Alt, hvad der stod omkring i mit Værelse, rystede; det var lige som en hel Kanonade.«

5. Marts. »Siden i Gaar Aftes have vi atter haft Jordrystelse; den bliver ved i Dag uafbrudt. Ja, vi maa næsten grue, naar vi høre, hvor voldsom den er, og frygte for, at en Vulkan skal aabne sig; saadant kan jo tænkes, da vi er saa nær ved Island. Huset og alt, hvad i dette er

hensat, ryster jævnligt, og alle synes vi, at det bliver værre end i Efteraaret.«

6—11. Marts. »Næsten alle disse Dage, somme Tider voldsomt og med ganske korte Afbrydelser, have vi haft Jordrystelser. Den 6. om Aftenen Kl. 10 var det saa voldsomt, at selv jeg blev forfærdet. Ja, lige til Midten af denne Maaned har der næsten intet Ophold været, det er som en voldsom Kanonade. Det kan godt være, at dersom vort Hus var muret af Sten, vilde det tage Skade. Lyden kommer ikke fra Isblinken eller fra Fjeldene; hvis det var Stenskred fra Fjeldene, maatte der tilsidst ikke være mere tilbage af disse; saa hyppigt gentager det sig. Ja, det er mærkeligt nok. Beboerne her, de som længe have opholdt sig her, forundre sig over denne Vinters hyppige Uvejr og Storme og sige, at Forholdene er helt anderledes end tidligere; mon det skulde staa i Forbindelse med de hyppige Jordrystelser? Saa store Masser af Is i Havet, og saa pludselig en svær Dønning; og i Efteraaret det usædvanlige Højvande ved Kap Dan; mon det ikke skulde staa i Forbindelse dermed? Det er ikke til at forstaa, hvad det er.«

Resten af Dagbogen indeholder intet herom, hvad der synes at maatte tyde paa, at man fra April til Slutningen af Juli intet usædvanligt har bemærket.

Chr. Rasmussen,
Lektor i Grønlandsk.

Anm. I GrøV RABEN'S Dagbog omtales et Jordskælv i Syd-vest-Grønland 1823: I Aar, den 5. April imellem 5 og 6 om Eftermiddagen følte man et Jordskælv. En Susen høertes, og Rystningen var temmelig stærk. Det bemærkedes ved Fiskernæs, Lichtenfels og Sukkertoppen, men ikke ved Godthaab. I Aaret 1811 var der et Jordskælv, af samme Styrke, ved Fiskernæs og Frederikshaab. Ved Holsteinsborg skal der være Jordskælv næsten hvert Aar, og 1819 var det saa stærkt, at en Lampe, der stod paa et Bord, sluktes. (F. CHR. RABEN. Udtog af en Dagbog, holdt paa en Rejse i Grønland i Sommeren 1823. Tidsskrift for Naturvidenskab. København, 1825. S. 34). Meddelt af N. HARTZ.
